

Plagiranje kao etički nedopustivo ponašanje u projektom menadžmentu na odabranom primjeru

Slovenec, Filip

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:568135>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
S pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Stručni diplomski studij
Projektni menadžment

FILIP SLOVENEČ

PLAGIRANJE KAO ETIČKI NEDOPUSTIVO PONAŠANJE U
PROJEKTNOM MENADŽMENTU

DIPLOMSKI ZAVRŠNI RAD

Zaprešić, 2023. godine

VELEUČILIŠTE
S pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Stručni diplomski studij
Projektni menadžment

DIPLOMSKI ZAVRŠNI RAD

PLAGIRANJE KAO ETIČKI NEDOPUSTIVO PONAŠANJE U
PROJEKTNOM MENADŽMENTU

Mentorica:
dr. sc. Dafne Vidanec

Naziv kolegija:
Korporativna etika u projektnom
okruženju

Student:
Filip Slovenec

JMBAG studenta :
0255034193

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
ABSTRACT	2
1. UVOD	3
2. DEFINICIJA ETIKE I ETIKA POSLOVANJA	4
2.1 Metaetika.....	5
2.2 Normativna etika.....	5
2.3 Desprektivna etika	6
2.4 Etika-moral kroz primjer plagiranja	6
2.5 Etika poslovanja i primjer društvene odgovornosti	7
2.6 Etično poslovanje u Hrvatskoj.....	8
3. PLAGIRANJE	9
3.1 Vrste plagiranja	9
3.2 Plagiranje na fakultetu.....	10
3.3 Posljedice plagiranja na fakultetu	11
3.4 Plagijatori u Hrvatskoj.....	12
3.5 Plagiranje u Hrvatskoj.....	13
3.6 Računalni programi za otkrivanje plagijata.....	13
4. AUTORSKO I SRODNO PRAVO	14
4.1 Posljedice kršenja autorskog prava.....	15
4.2 Primjer kršenja autorskog prava.....	15
5. PROJEKTNI MENADŽMENT	-15
5.1 Projektni menadžer i njegova uloga u projektnom menadžmentu.....	16
5.2 Što je projekt	17
5.3 Životni ciklus projekta.....	17
5.4 Plagiranje projekta.....	18
5.5 Najveći projekti u Hrvatskoj.....	19
6. ZAKLJUČAK	21

7. IZJAVA.....	23
8. POPIS LITERATURE.....	24
8.1 KNJIGE I ČLANCI.....	24
8.2 INTERNETSKI IZVORI.....	24
9. POPIS TABLICA, SLIKA I GRAFIKONA	24
ŽIVOTOPIS.....	25

SAŽETAK

U ovom diplomskom završnom radu će se raspravljati o raznim pitanjima koja su : Zašto etika ima bitnu ulogu u poslovanju i pričati će se o tome zbog čega je vrlo bitno poštivati autorska i srodna prava i na kraju će se detaljno opisati zašto je plagiranje etički i moralno neprihvatljivo ponašanje. Dakle znamo sa sigurnošću da je poslovanje izuzetno kompleksno. Na sva poslovanja utječu unutarnji i vanjski činitelji. Svaki Čovjek mora znati da on sam mora procijeniti što je etično ili što nije. Ista stvar vrijedi i za moral. Dakle Etika dolazi iz antičke Grčke i etika je znanost o moralu koja istražuje neki smisao i ciljeve određenih moralnih normi. Etika uči svakog čovjeka da on ima slobodan izbor. Svaka odluka koju čovjek donese može imati prednosti ili posljedice. Dakle ako čovjek odluči plagirati ili kršiti autorska i srodna prava to je odluka koju je on samostalno donio. I zbog te odluke će odgovarati jer je on samostalno odlučio radite te netičke i nemoralne čineve. Etika je normativna znanost, a norme odlučuju o specifičnom karakteru etike baš po tome je etika drugačija od drugih znanosti. U etici se često postavlja pitanje koja je glavna razlika između dobrih ili loših odluka? Prvo nas uče roditelji što je ispravno, a što nije ispravno. Dakle kao djeca već znamo što su dobre, a što su pogrešne odluke. Ako nas roditelji nisu to naučili ili nisu uspjeli onda to učimo u osnovnoj i srednjoj školi, a ako tamo isto ne naučimo onda ćemo naučiti na fakultetu. Dakle kroz cijelo djetinjstvo i mladost učimo da je plagiranje i kršenje autorskih i srodnih prava jako loša odluka, ali prema istraživanju svi plagijatori u Hrvatskoj imaju vrlo visoko obrazovanje. Oni su sigurno bili svjesni i dobro su znali da su donijeli vrlo lošu odluku i znali su da tom odlukom krše etička i moralna načela. Isto tako su znali koje su posljedice njihove loše odluke, ali oni su svejedno donijeli lošu odluku kada su plagirali i kršili autorska i srodna prava. Kada se pitamo pitanje zašto ljudi i dalje donose loše odluke, a vrlo dobro znaju posljedice i vrlo dobro znaju da je to etički i moralno pogrešno imamo samo više pitanje nego odgovora. Zato je vrlo bitno prije svake odluke dobro razmisliti.

Ključne riječi : Etika, poslovna etika, plagiranje , Projekt , Autorska i srodna prava

ABSTRACT

In this diploma final thesis, various questions will be discussed, such as: Why ethics plays an important role in business and it will be talked about why it is very important to respect copyright and related rights, and at the end it will be described in detail why plagiarism is ethical and morally unacceptable behavior. So we know for sure that business is extremely complex. All businesses are affected by internal and external factors. Every Man must know that he himself must judge what is ethical or what is not. The same thing applies to morality. So Ethics comes from ancient Greece and ethics is a science of morality that investigates some sense and goals of certain moral norms. Ethics teaches every man that he has a free choice. Every decision a person makes can have benefits or consequences. So if a person decides to plagiarize or violate copyright and related rights, it is a decision that he made independently. And for that decision, he will be responsible because he independently decided to commit these unethical and immoral acts. Ethics is a normative science, and the norms determine the specific character of ethics, which is exactly why ethics is different from other sciences. In ethics, the question is often asked, what is the main difference between good and bad decisions? First, our parents teach us what is right and what is wrong. So, as children, we already know what are good and what are wrong decisions. If our parents didn't teach us that or they didn't succeed, then we learn it in primary and secondary school, and if we don't learn it there, then we will learn it in college. So throughout childhood and youth we learn that plagiarism and violation of copyright and related rights is a very bad decision, but according to research, all plagiarists in Croatia have a very high education. They must have learned, they were aware and they knew very well that they had made a very bad decision and they knew that with that decision they were violating ethical and moral principles. They also knew the consequences of their bad decision, but they still made a bad decision when they plagiarized and violated copyright and related rights. When we ask the question why people continue to make bad decisions, and they know very well the consequences and they know very well that it is ethically and morally wrong, we have more questions than answers. That is why it is very important to think carefully before making any decision.

Key words: Ethics, business ethics, plagiarism, Project, Copyright and related rights

1. UVOD

U ovom završnom radu raspravljati će se o tome zašto je plagiranje etički pogrešno ponašanje u projektnom menadžmentu. Iz Samog naslova ovog završnog rada možemo zaključiti da će se pričati i raspravljati o tome zašto je općenito etički pogrešno plagirati i zašto je neprihvatljivo plagirati u projektnom menadžmentu. Kroz razne primjere i definicije plagiranja i kršenja autorskih prava će se prikazati zašto je plagiranje etički i moralno pogrešno ponašanje u projektnom menadžmentu. Kada govorimo o plagiranju u projektnom menadžmentu onda se plagiraju projekti.

Općenito, možemo sa sigurnošću reći da etika pruža vrijednosna načela etičkog ponašanja naprimjer : dobro treba činiti, a zlo treba izbjegavati. Govoriti će se o Općoj etici i na koje se 3 vrste dijeli. Nakon etike dolazimo do poslovne etike koja nas uči kako bi se etika trebala primijeniti u raznim poslovanjima. Isto tako poslovna etika predstavlja neka određena načela poslovnog ponašanja. U poslovnoj etici je vrlo bitno promicati društvenu odgovornost, dobro promicanje društvene odgovornosti biti će prikazano preko primjera kompanije Cupra. Uz primjer Cupre biti će i naveden projekt koji dolazi iz Hrvatske i koji se može pohvaliti s time da posluje etički poslovno i naravno promiče društvenu odgovornost. Nakon poslovne etike dolazi etika i moral. Opisati će se koja je razlika između etika i morala i po čemu su različiti. Kroz slučaj plagiranja na fakultetu u Hrvatskoj će biti prikazano zašto je plagiranje etički i moralno pogrešno. Sljedeća i vrlo bitna tema je plagiranje. U tom poglavlju ovog završnog rada će se pričati što je plagiranje i kada je zapravo plagiranje prvi puta zabilježeno. Nakon toga će se govoriti koje su posljedice plagiranja i dotaknuti će se teme kako u današnje vrijeme otkriti plagiranje. Navesti će se vrste plagiranja i pokazati će se da Hrvatska itekako ima puno slučajeva plagiranja. Plagiranje je etičke prirode, a autorska prava su etičko pravne prirode. Govoriti će se kako se krši autorsko pravo i govoriti će se o tome kako kazneni zakon RH kažnjava kršenje autorskog prava i biti će naravno naveden primjer kršenja autorskog prava u Hrvatskoj. Nakon plagiranja i kršenja autorskog prava dolazimo do Projektnog menadžmenta. Biti će detaljno opisano što je projektni menadžment i koja je zadaća projektnog menadžera. Nakon toga će se navesti što je projekt i zašto je bitan životni ciklus projekta. Biti će navedeni primjeri gdje su poznati Hrvatski projekti optuženi za plagiranje. I na kraju će biti navedeni jedni od najvećih Hrvatskih projekta kao što je Pelješki most.

Svrha i cilj ovog završnog rada je pokazati da je plagiranje etički i moralno pogrešno ponašanje. Dok je plagiranje kršenje etičkog i moralnog kodeksa kršenje autorskih prava je kršenje zakona Republike Hrvatske. Ja kao student projektnog menadžmenta strogo osuđujem plagiranje projekta i zbog toga u ovom radu je moj najveći cilj i svrha osvijestiti ljude da plagiranje projekta je etički i moralno nedopustivo ponašanje jer je svaki projekt poseban. Projekti kao što su Rimčev novi kampus i pelješki most su primjer zaista posebnih projekta.

Struktura rada sastoji se od četiri poglavlja koja se spajaju u jednu cjelinu. U ovom završnom radu nakon uvoda dolazi prvo poglavlje. U prvom poglavlju će se govoriti o etici, poslovnoj etici i o etici i moralu. U drugom poglavlju će se govoriti o tome što je plagiranje, koje su vrste

plagiranja i biti će navedeni slučajevi plagiranja. U trećem poglavlju će se govoriti što je to autorsko i srodno pravo i koje su posljedice kršenja tog prava i biti će naveden primjer kršenja autorskog prava. U posljednjem poglavlju će se govoriti o projektnom menadžmentu.

Kako bi sve bili detaljno opisano, ispravno i istinito korišteni su knjige i internetski članci.

2. DEFINICIJA ETIKE I ETIKA POSLOVANJA

Etika započinje svoju priču u drevnoj Grčkoj sa Sokratom za kojeg možemo reći da je bio otac i učitelj same etike. On je bio prva osoba u drevnoj Grčkoj koji je tjerao ljude da razmišljaju i promišljaju o postupcima i svojim odlukama. U vrijeme Sokrata vladao je Pelopeneski rat i zbog toga je Sokrat smatrao da je vrlo bitno znanje kako bi se preživjelo u tom užasnom razdoblju drevne Grčke. Sokrat je učio što je dobro, a što je loše, a to bi pokazao na određen način koji je dobio naziv majeutika. To je vještina poučavanja koja se temelji na propitkivanju sugovornika o onome što on ili ona zna ili ne zna. Možemo sa sigurnosti reći da ta vještina i postoji danas u metodičkoj praksi, ali ne postoji u poslovnom svijetu. Ako gledamo etiku na općenit način onda je etika filozofska disciplina koja propituje djelovanje čovjeka s obzirom na dobro i zlo, a ako gledamo na etiku u kraćem i užem smislu onda je etika filozofija morala kojoj su središte problematike : moralni sudovi, moralni problemi i moral. Možemo zaključiti da je etika nauka o moralnom ljudskom životu. Etika traži odgovor na razna pitanja kao što su zašto nije moralno plagirati i zašto je to etički pogrešno ponašanje ? I što možemo i trebamo učiniti kako bi spriječili plagijate ? Kako bi nam etika pružala odgovor na ova pitanja i pitanja slična ovim pitanjima, unutar etike razvili su se različiti etički smjerovi i mnoga etička učenja. Ta učenja ulažu napor u davanje odgovora na postavljena pitanja. Etika se dijeli na dva dijela. Etiku dijelimo na opću i posebnu. Opća etika se dijeli prema pristupu samog problema i prema određenom objektu i zadanoj metodi istraživanja dijeli na: deskriptivnu, normativnu i metaetiku. Kada govorimo o poslovnoj etici onda možemo reći da je poslovna etika cjelina nekih moralno prihvatljivih oblika djelovanja u nekim organizacijama koje spadaju pod korporativni i poduzetnički tip. Isto tako poslovna etika se sastoji od načela koji određuju djelovanje koje je prihvatljivo u poslovnim organizacijama i bitno je promicati društvenu odgovornost. Recimo proizvođač automobila Cupra je organizacija koja promiče društvenu odgovornost, jer ima plan da do 2025. svi njihovi automobili budu električni i na taj način njihovi auti neće ispuštati štetan co2 plin koji zagađuje planet Zemlju. Isto tako Cupra radi materijale u interijeru od raznovrsnog otpada iz mora kojeg reciklira i od reciklaže tog otpada radi tkaninu i plastiku za interijer automobila. Cupra zbog svega navedenog promiče društvenu odgovornost. Poslovnu etiku treba učiti i provoditi, to je načelo Sokrata. Grčki filozofi Sokrat i Aristotel su zasigurno pridonijeli najviše samom razvoju etike u antičkoj Grčkoj. Imamo isto tako Platona između njih dvojice. Platon je bio student od Sokrata i učitelj Aristotela. U djelu koje nosi ime *Država* je Platon opisao svoje etičko učenje.

2.1 Metaetika

Metaetika proučava vrijednost same etike pod vidom spoznaje. Metaetika je isto tako točka koja razgraničava filozofijsko i teologijsko promišljanje o moralnim problemima. Metaetika spada na onu vrstu promišljanja koje spaja moralni zakon čovjeka i božanski zakon (Vidanec, 2012). Kant je to izvrsno ispričao „ Dvije stvari oduvijek ispunjavaju dušu čovjeka i njima se treba diviti: moralni zakon u njemu i zvjezdano nebo nad njim“ Cilj metaetike je proučiti etički jezik kojim se izražava promišljanje o moralu. Metaetika se trudi dati odgovore na pitanja smisla i značenja nekih pojmova koji se koriste u moralnom govoru na neko pitanje. Pojam *dobra* je često spomenut pojam u moralnom govoru. To je pitanje na koje su dali odgovor Aristotel i Platon u drevnoj Grčkoj. Od Grčke do danas taj pojam je poprimio različita značenja. Značenje pojma *dobra* se često upotrebljava u metafizičkom i naturalističkom govoru. Metaetika ima izazov da riješi problematiku vezanu uz taj pojam. Metaetika taj pojam *dobra* shvaća na *teleologijski* način, a kvaliteta *dobra* se može ostvariti u smjeru usmjerenosti prema ostvarenju. Aristotel ovaj pojam definira kao „nešto prema čemu treba težiti: svako djelovanje, umijeće i svrha“ Metaetika nam daje odgovor na pitanja kako možemo razlikovati ono što je dobro od onoga što je zapravo loše“ Primjerice, ako plagiramo nečiji projekt ili rad vrlo je bitno da budemo svjesni da je plagiranje vrlo loše.

2.2 Normativna etika

Normativna etika ima cilj proučavati i oblikovati etičke stavove. Recimo „Dobro treba činiti, a zlo treba izbjegavati“ . Kada govorimo o plagiranju u projektnom menadžmentu možemo reći da je to zlo koje treba izbjegavati kada gledamo na to kroz normativnu etiku. Činiti ćemo dobro tako da nećemo plagirati nečiji projekt, nego ćemo biti unikatni i imati svoj vlastiti projekt ili recimo knjigu. U samoj sredini pitanja normativne etike jest moralnost čovjeka, a ne svakog određenog čovjeka (primjerice Aristotel ili Pitagoras). Ova etika je odabrala pred sebe staviti cilj, a cilj je istražiti i propitati djelovanja svakog čovjeka koji postoji. Zbog navedenog možemo reći da je svrha ove etike odrediti neka mjerila prema kojim će čovjek moći odlučiti što je neetično i što je etičko i što je zapravo zlo, a što je dobro i što je istinito, a što nije. Samo polazište za kriterij ove etike je pretpostavka da je čovjek biće koje je etičko. Pojmom biće označujemo ono što čovjek jest i kada čovjeku damo kategoriju čovječnosti možemo zaključiti da je čovjek ljudsko biće. Zadaća ove etike jest ta da mora odrediti usklađenost izvanjske norme s izvanjskim ponašanjem i određenim unutarnjim stavom čovjeka. Normativna etika nas zapravo uči razlikovati što je moralno dobro od onoga što je zapravo moralno zlo. Ako učimo normativnu etiku ona nas može naučiti da je plagiranje moralno zlo i zbog toga nije etično da se to radi. Kako bi čovjek iznio svoju etičku prosudbu o nečemu njegov etički stav i izvanjsko ponašanje moraju biti usklađeni. Unutarnje ljudsko djelovanje nazivamo stav, a izvanjsko ljudske djelovanje zovemo ponašanje. Ako su spojeni unutarnje i izvanjsko djelovanje to je onda etičko. Imamo kriterij koji određuje da li je neki stav moralno dobar ili nije. Taj kriterij zovemo kriterij humanosti odnosno kriterij čovječnosti. Čovjek koji ima moralno dobar stav ima usmjerenje prema ostvarivanju moralno ispravnog ponašanja (Vidanec, 2012). Možemo zaključiti da je unutarnja moralna dobrota čovjeka usmjerena prema očitovanju u određenom

moralnom ponašanju, koje se može prosuditi prema kriteriju dobronamjernosti. Dakle ako imamo svoj stav i kažemo da je plagiranje pogrešno onda možemo reći da imamo dobro moralno ponašanje.

2.3 Desprektivna etika

Za desprektivnu etiku možemo reći da ona sama sebi odriče samu vrijednost normativnosti, ali i svakoj drugoj etici koja ima plan biti normativna. Zbog navedenog se samo možemo pitati da li je ova desprektivna etika uopće etika (Vidanec, 2012). Kao što smo spomenuli na početku etika je filozofska disciplina koja je normativna za ljudsko ponašanje i djelovanje. Desprektivnu etiku možemo shvatiti kao opisnu etiku moralnih fenomena. Moralni fenomen je produkt čovjekovog ponašanja. Možemo reći da moralni fenomen označuje sve što je moguće staviti u sami kontekst raznih moralnih kategorija. Pod moralne kategorije spadaju dobro, ljubav, vrlina, sloboda i slično. Možemo donijeti zaključak da je moralni fenomen perceptivna realnost koju možemo opisati skroz do najsitnijih detalja. Ova vrsta etike poštuje moralni fenomen i proučava njegov odnos kroz sociokulturnu sliku. Zadaća ove etike se može usporediti s zadaćom različitih znanosti kao što su sociologija i psihologija. Svrha ove etike je da opiše do pojedinosti sve ono što je zapravo očito. Dakle sve činjenice na kojima bi se izrazili propisi za neko konkretno djelovanje. Cilj desprektivne etike je dati realan opis onoga što možemo naći u stvarnosti u kojoj je pojavljuje određeni moralni fenomen.

2.4 Etika-moral kroz primjer slučaja plagiranja

Kao što smo prije naveli etika je filozofska disciplina koja propituje djelovanje čovjeka s obzirom na dobro i zlo, a moral nas uči što je dobro i što je loše, odnosno što je pogrešno, a što je ispravno. Etiku bira osoba koja upravlja svojim životom, a moral određuje kultura i društvo u kojem živimo. Imamo odličan primjer kako se ponašati neetično i nemoralno u Republici Hrvatskoj. Ovaj primjer nam dolazi sa Sveučilišta u gradu Puli u Istri. Radi se o ekonomistu Marčelu Dujaniću. Marčelo Dujanić je rođen 1942. godine. Magistrirao je 1977. godine na Ekonomskom fakultetu u Rijeci, a nakon toga je stekao doktorski stupanj 1984. godine. Postao je profesor 1992. godine na ekonomskom veleučilištu, a od 1998. godine radi na istom veleučilištu kao rektor veleučilišta. 2006. godine dolazi na Sveučilište Jurja Dobrile u Puli i tamo radi kao rektor sveučilišta isto kao u Rijeci. Objavio je 120 znanstvenih radova i dobio je puno nagrada. Po životopisu Marčela Dujanića možemo vidjeti da je vrlo uspješan čovjek, ali kako tako uspješan i obrazovan čovjek može biti optužen za plagiranje? Marčelo Dujanić je sigurno na fakultetu i doktoratu naučio da je plagiranje etički i moralno pogrešno. Odnosno etika ga je naučila da je to zlo etičko ponašanje, a moral ga je naučio da je to pogrešno djelovanje čovjeka. Dakle on nije naučio da je to pogrešno i zlo na fakultetu i doktoratu, jer ako su ga etika i moral to naučili zašto je odlučio plagirati? Odgovor na to pitanje nam može dati samo profesor Dujanić. Profesor Dujanić je 2011. godine dao zahtjev za umirovljenje i par dana nakon toga primio je teške optužbe od profesora Antuna Hauca. Profesor Hauc je ugledni

ekonomist i profesor na ekonomskom fakultetu u Mariboru. Profesor je prije umirovljenja objavio svoju knjigu, ta knjiga se zvala projektni menadžment. Ja kao student projektnog menadžmenta strogo osuđujem ovaj slučaj plagiranja. Smatram da je projektni menadžment nešto što se ne može i nebi smjelo plagirati, jer svaki projekt iza sebe ima puno istraživanja i truda. Dakle profesor Hauc je optužio profesora Dujanića da je 70 posto njegove nove knjige prepisano odnosno plagirano. Profesor Hauc tvrdi da je Dujanić od ukupno 234 stranice svoje knjige 162 stranice prepisao iz njegovih knjiga „Projektno poslovanje i projektni menadžment“ i „Organiziranje projekata i strateški menadžment“. Hauc tvrdi da ga Dujanić nije niti naveo kao autora. Dujanić je iskorstio i slike iz knjige od profesora Hauca. Kopirao je doslovno 53 fotografije iz knjige Hauca. A Hauca je naveo kao autora na samo 20 fotografija. Hauc je isto tako rekao da sadržaj knjige Dujanića ima 146 poglavlja od kojih je Dujanić kopirao vrtočlavih 87 posto. Dujanić umjesto da je naveo Hauca kao autora on je odlučio da je bolje napisati da je literatura iz znanstvenog projekta koji ima potporu resorna ministarstva. Dujanić tvrdi da se ispričao Haucu. Dujaniću to nije prvi slučaj plagiranja. Dujanić je 2007. godine je bio rektor i svojim je potpisom ovjerio preko 40 diploma na Sveučilištu u Puli. Studenti su zapravo završili stručni dodiplomski studij, a Dujanić im je plagirao odnosno ovjerio diplome kao da su oni završili sveučilišni dodiplomski studij. Dujanić je na kraju oslobođen svih optužbi plagiranja, ali borio se do 2019. godine sa sudom. Dakle Marčelo Dujanić je prekršio sva moralna i etička načela. Etički Dujanić je kao čovjek djelovao vrlo loše. Plagirao je čak 2 puta i sigurno je bio svjestan da je to etičko zlo jer je on obrazovan čovjek. Isto tako Dujanić je pogriješio moralno. Možemo zaključiti da ga Društvo i kultura nisu uspjeli naučiti da je plagiranje moralno pogrešno. Možemo naučiti iz njegovog slučaja kako se moralno i etički ponašati odnosno kako se nebi trebali etički i moralno ponašati. Moral nas uči da je plagiranje pogrešno, a etika nas uči ako čovjek plagira da je to zlo djelovanje čovjeka.

2.5 Etika poslovanja i primjer društvene odgovornosti

U drevnoj Grčkoj Aristotel je u svojim spisima *Nikomahova etike i Politika* pričao o tome kako je zapravo važno urediti odnose među samim ljudima u društvu. Možemo sa sigurnošću reći da je Aristotel začetnik teorije poslovanja u samom smislu da poslovanje shvatimo kao „Umijeće nekog zajedničkog djelovanja za neku dobrobit“. U osamdesetim godinama 20. stoljeća je došla potreba za etikom poslovanja, to je bilo doba kada se svijet suočio s ekonomskim katastrofama jer se poslovalo neetički, primjerice kada je počeo rat u Iraku (Vidanec, 2011). Etika poslovanja je usredotočena na pitanja određenih moralnih standarda i primjenu istih u politici poslovanja. Etika poslovanja se sastoji od 3 vrste pitanja koju su u poslovnoj etici predmet uskog interesa. Etika poslovanja ima sistemski pitanja, to su etička pitanja koja proizlaze iz pravnih i političkih sistema unutar kojih samo poslovanje operira. Nakon sistemskih pitanja etika poslovanja ima pitanja koje se zovu korporativna pitanja, ta pitanja proizlaze iz partikularnih organizacija ili kompanija, te se etika poslovanja sastoji od individualnih pitanja, to su pitanja koja su rezultat djelovanja partikularnih pojedinca unutar neke kompanije. Možemo reći da se ovaj svijet u kojem trenutno živimo ravna prema načelima razmjene dobara i raznih službi za određenu cijenu. Ako gledamo etičkim pristupom ako želimo biti uspješni moramo poslovati načelima etičke prirode kao što su poštenje, povjerenje i

pravednost. Kako bismo znali poslovati pošteno moramo naučiti određena znanja i vještine. Način na koji ta znanja primjenjujemo sam je predmet istraživanja discipline koju zovemo etika poslovanja. Sama etika poslovanja odnosno poslovna etika (eng. Business ethics) je vrsta etike. Poslovna etika spada pod primijenjenu etiku koja ima cilj istražiti primjenu etičkih normi i načela u poslovanju određenog pojedinca ili organizacije. Poslovanje možemo odrediti kao specifično djelovanje organizacija ili nekih pojedinca čija je glavna svrha usmjerena direktno prema ostvarenju prihoda. Možemo doći do zaključka da je svrha etike poslovanja uputiti na važnost i istaknutost i vjerodostojnost moralnih načela i njihove primjene u raznovrsnim situacijama, te je bitno objasniti kako su neka moralna načela nastala, te kako su oblikovana i kako ih primijeniti u određenoj situaciji u poslovanju. Kao što je navedeno proizvođač automobila Cupra je savršen primjer društvene odgovornosti. Cupra je odlučila do 2025. godine imati sve automobile na električnu energiju. Zbog toga je Cupra vrlo društveno odgovorna jer će svi njihovi automobili ispuštati nula c02 štetnih plinova i zbog toga njihovi automobili neće zagađivati planet zemlju i ono najbitnije njihovi automobili neće nastaviti oštećivati ozonski omotač oko planeta Zemlje koji nas štiti od štetnih UV zraka. Cupra je prošle godine izbacila novi automobil koji se zove Cupra Born. To je prvi automobil od Cupre koji je električni, a svi automobili nakon njega će se isključivo voziti na električnu energiju. Cupra je isto tako odlučila biti društveno odgovorna prema moru pa je zbog toga udružila snage s Seaqual inciative. Seaqual inciative usko surađuje s organizacijama, ribarima i različitim zajednicama kako bi pomogli u čišćenju oceana. Sav otpad sa mora, iz mora, plaža, rijeka i potoka skuplja se redovito kroz razne programe čišćenja. Sva ta plastika i otpad se reciklira i od reciklaže tog otpada dobijemo materijale kao što su tkanina i plastika. Cupra radi svoja sjedala za model Born od te reciklirane tkanine od polimernih vlakna koja se zovu Yarn. Cupra nam želi reći da ovom suradnjom želi potaknuti druge proizvođače automobila da počnu raditi isto, jer je to društveno odgovorno ponašanje i tako bi se trebalo poslovati.

2.6 Etično poslovanje u Hrvatskoj

Ovo ljeto su kompanije Kaufland i Henkel uspjeli s društvom istraživača mora koji se zovu *20.000 kilometra* uspjeli očistiti otok Silbu. Silba je jedan od najljepših otoka u Hrvatskoj, zbog toga je vrlo važno da ga čistimo i brinemo o njemu to je odgovorno ponašanje nas kao društva. Ovo je već druga godina za redom gdje istraživači mora, Henkel i Kaufland šalju poruku kako je zapravo bitno čistiti otoke Republike Hrvatske. Ovaj projekt se zove *Samo zajedno možemo učiniti nešto protiv morskog otpada*. Istraživači mora, Kaufland i Henkel su odlučili baš za dan planete početi s raznim akcijama čišćenja otoka. Određeno je da će se čistiti za početak sjeverno-istočna strana otoka i odlučeno je da će se čistiti podmorje na zapadnoj strani otoka, te je odlučeno da će se očistiti lokalna lučica jer je tamo glavno pristanište za brodove i zbog toga je tamo najviše otpada kojeg treba očistiti kako bi otok blistao. Dopredsjednica udruge društva istraživača mora Barbara Čolić tvrdi da su te lokacije odabrane jer su vrlo poznate po naplavinama raznovrsnog otpada iz mora. To je vrlo česta pojava pogotovo nakon razdoblja kada puše vrlo snažna bura koja prouzrokuje jake valove koji šalju otpad na obalu otoka tvrdi Barbara Čolić. Isto tako u ovom projektu Henkelu, Kauflandu i istraživačima mora puno su

pomogli udruga Aurelia i lokalno stanovništvo otoka Silbe. Svi oni zajedno su već drugu godinu za redom napravili zaista odličan posao. U ovom projektu su sudjelovali i volonteri, te studenti iz grada Zadra. Studenti i volonteri su uspjeli pokupiti ogromne količine otpada. Ovaj projekt se opet može pohvaliti odličnim uspjehom. Od početka ovog projekta očistili su se otoci Silba, Olib i Ist. Henkel tvrdi da se ovim akcijama educira otočane o raznim opasnostima koje prijete našim prekrasnim otocima dok se u njima nalazi otpad. Ovaj projekt se savršen primjer etičkog poslovanja. Ovaj projekt je društveno odgovoran, jer čišćenjem mora brinemo o našim otocima i o našoj planeti i to bi trebalo biti ispravno ponašanje svakog društva.

3. PLAGIRANJE

Plagiranje je kada kopiramo odnosno preuzimamo nečije ideje, rezultate i postupke bez da navedemo izvor kada pišemo naš vlastiti rad i projekt. Prvo plagiranje u povijesti postoji već preko 200 godina. Od 1990-ih skroz do danas je zabilježeno da je objavljeno preko 650 radova koji su plagirani (Ksenija Baždarić, Vanja Pupovac, Lidija Bilić-Zulle, Mladen Petrovečki, 2009). Vrlo je teško odrediti pojam plagiranja, ali možemo reći da je plagiranje preuzimanje nečijeg autorskog vlasništva ili nečijih ideja bez navođenja autora izvornog djela ili projekta. Plagiranje nije samo preuzimanje ideja i riječi. Plagiranje je isto tako ako ne navedemo autora djela ili projekta i ako ne navedemo autora kada parafraziramo recimo neki citat. Isto tako plagiranje je ako preuzmемо nečiju prezentaciju ili slike. Profesor Marčelo Dujanić nam je bio odličan primjer plagiranja, jer je kopirao slike, tekst i poglavlja bez da je naveo autora djela. Plagiranje ima više grana odnosno načina. Preuzimanje odnosno kopiranje i lijepljenje smatramo kao jedan od najtežih oblika plagiranja. Marčelo Dujanić je plagirao preko pola knjige i s time je počinio jedan od najtežih oblika plagiranja. Isto tako možemo plagirati neki tekst koji je pisan na stranom jeziku. To plagiramo tako da prevedemo neki rad ili projekt bez da navedemo izvornog autora. To je zahtjevno dokazati jer plagscan i slični programi ne mogu otkriti plagiranje u prevedenim radovima i projektima. Dakle plagiranje jest kriminalan čin jer je to krađa intelektualnog vlasništva. Posljedice plagiranja su narušen ugled i akademske kazne. Recimo kada govorimo o akademskim kaznama ako smo student možemo dobiti teške kazne koji će nam otežati završetak studija. Možemo dobiti kazne kao što su izbacivanje i suspenzija sa fakulteta. U najgorem slučaju se možemo suočiti s tim da nećemo moći dobiti prijem na druge fakultete zbog plagiranja. Zbog ovih kazni možemo zaključiti da je plagiranje nešto što zaista želimo izbjeći, a to nas uči i etika i moral. Isto tako nam se može urušiti ugled. Profesor Dujanić je plagirao knjigu i diplome. Dujanić je prije plagiranja imao jako visok ugled. Nakon plagiranja je profesor Dujanić izgubio i ugled i dostojanstvo koje više nikada neće vratiti, jer ako čovjek slučajno zaboravi internet će uvijek pamtiti.

3.1 Vrste plagiranja

Plagiranje se sastoji od 7 vrsta. Prva vrsta plagiranja se zove potpuni plagijat, ta vrsta plagiranja nastaje tako da kopiramo nečiji rad i onda taj rad predstavljamo kao da smo mi autor tog rada ili projekta. Ovu vrstu plagiranja možemo nazvati krađa. Nakon potpunog plagijata imamo izravni plagijat. Potpuni plagijat i izravni plagijat su vrlo slični. Dok je potpuni plagijat kopiranje cijelog rada ili projekta. Izravni plagijat je kopiranje određenog djela nekog rada ili

projekta. Recimo ako plagiramo iz nečijeg projekta neki dio projekta kao što je WBS onda možemo reći da smo izravno plagirali. Nakon potpunog i izravnog plagiranja dolazimo do samoplagiranja. Dakle samoplagiranje je kada kopiramo neki svoj vlastiti rad ili projekt. Recimo radimo novi projekt i odlučimo kopirati neke odlomke iz našeg starog projekta. Kada to napravimo možemo reći da samoplagiramo. Samoplagiranje nije protuzakonito, ali to etički nije u redu jer time kršimo kodeks nepoštenja. Parafrazirajući plagijat je kada opišemo ili predstavimo neku ideju bez da citiramo. Puno ljudi nije svjesno da je to isto plagiranje. Patchwork plagijat je kada uzimamo različite izvore i fraze i to pretvaramo u potpuno novi tekst. Plagijat izvora je kada ispravno citiramo nešto, ali to prezentiramo na drugačiji način. Na kraju imamo slučajno plagiranje. Samo ime ovog plagiranja nam daje odgovor na pitanje što je slučajno plagiranje. Dakle slučajno plagiranje je kada plagiramo slučajno. U današnje vrijeme postoje raznovrsni softverski alati koji nam pomažu otkriti plagiranje. Jedan od najpoznatijih je Plagscan. Plagscan je software za provjeru autentičnosti radova. U većini slučajeva Plagscan se koristi za provjeru autentičnosti završnih radova na fakultetima. Plagscan koristi izvore za provjeru kao što su Internet i znanstveni časopisi.

3.2 Plagiranje na fakultetu

Plagiranje na fakultetima je najčešće plagiranje. Studenti plagiraju zadatke, seminare i preddiplomske završne radove iako su svjesni akademskih kazni. Profesorica i moja mentorica Dafne Vidanec u svojoj knjizi „Čovjek u poslovnom svijetu“ detaljno opisuje plagiranje kroz primjer plagiranja na fakultetu u Americi. Ovaj slučaj plagiranja na fakultetu otkriva dr. Mary Green. Mary Green predaje socijalnu etiku i taj kolegij sluša preko dvadeset tisuća studenata. Dr. Green daje sve od sebe da osvijesti svoje studente na problem plagiranja s kojim se suočavamo i taj problem je velik problem za profesore na svim stranama svijeta. U Americi je plagiranje veliki problem. Poznati BBC je 2002. godine dao izvještaj da je preko 30. studenta inženjerstva varalo u pisanju etičkih eseja. Ovo nije jedini slučaj plagiranja. U Velikoj Britaniji je preko 25 posto studenata cijele države plagiralo. Doslovno su skinuli tuđi esej i prezentirali su taj esej kao svoj. To je je potpuni plagijat i to je najgora vrsta plagiranja koja postoji. A ako se opet vratimo na Ameriku postoji izvještaj koji nam govori kako 50 posto studenata sjeverne Amerike plagira na neki način. Slučajevi plagiranja dolaze iz svih država svijeta, ali sjeverna Amerika i Velika Britanija su najpoznatiji po tome da njihovi studenti plagiraju. Studenti uglavnom plagiraju tako da kopiraju tuđe eseje i prezentiraju te eseje kao da su njihovi ili imaju esej za koji tvrde da je njihov, a taj esej je zapravo napisao neki drugi student. Isto rade i za završne radove. Studenti su vrlo maštoviti kada se opravdavaju za plagiranje eseja ili završnih radova. Najčešće opravdanje je nedostatak vremena kako bi se rad napisao i većina studenata opće nije svjesno da je skidanje materijala s interneta zapravo plagiranje. Kako bi dr. Green smanjila plagiranje radova na fakultetu odlučila je napisati primjere raznih plagiranja. Dr. Green smatra kako je važno da te primjere studenti vide i smatra da je vrlo važno da s studentima na nastavi prođe kroz te primjere kako bi studenti bili svjesni zašto to ne smiju raditi. Kako bi dr. Green spriječila plagiranje odlučila je u svom silabusu kolegija napisati ako uhvati bilo kojeg studenta u plagiranju da neće položiti njezin kolegij i navodi da će svaki slučaj plagiranja

prijaviti studentskom odjelu za afere i uz to će ostaviti preporuku da se svaki slučaj plagiranja trajno zabilježi u akademskom izvještaju svakog studenta koji će plagirati. Isto tako dr. Green navodi ako vidi sličnosti u esejima odnosno ako uoči u recimo 2 eseja sličnosti i utvrdi plagiranje. Oboje studenta će biti kaznjeni kako je navedeno u silabusu. Ovo su načini za koje je dr. Green uvjerena da će spriječiti plagiranje na njezinom kolegiju. Smatram da su ovo efikasni i strogi načini koji zaista mogu spriječiti plagiranje, a ako ovi načini nisu dovoljni da spriječe plagiranje siguran sam da će barem smanjiti plagiranje. Nažalost uz sve načine koje je dr. Green poduzela studenti su plagirali i bili su svjesni što rade i koje su sankcije, ali su svejedno odlučili plagirati. Dr. Green je primijetila da je 5 radova plagirano. Studenti su kopirali tuđe izvore i to predstavili kao svoj rad. Dva studenta su imali vrlo slične radove. Samo su izmijenili par odlomaka da nije baš isto. Dvije studentice su kopirale neke bilješke i ideje koje su bile na prezentaciji na kolegiju kod dr. Green i to su predstavile kao svoj rad. Dr. Green je htjela saznati motive studenta za plagiranje. Sastala se s studentima koji su plagirali pojedinačno kako bi shvatila zašto su plagirali. Saznala je da je jedna studentica plagirala zato što mrzi ovaj kolegij i mrzi pisati eseje i zadaće i zbog toga je plagirala da je čim prije gotova s pisanjem eseja. Studentica je bila svjesna što je napravila i znala je koje su posljedice, ali studentica je rekla da to radi svi studenti, pa je i ona isto to napravila. To je opravdanje koje nije prošlo kod dr. Green. 2 studenta kojima je rad bio sličan su rekli da jedan ima manju i lošiju verziju, a drugi student je rekao da ima bolju i opširniju verziju. Ta 2 studenta tvrde da su sličnosti u njihovim esejima ništa drugo nego slučajnost. Studenti su branili jedan drugoga i govorili su svaki za sebe da drugi student nije kriv, ali na kraju drugi student je priznao da je prepisao od prvog studenta. Na kraju dr. Green je zvala na razgovor studentice koje su prepisale iz njezinih ideja i bilješki. Studentice su odmah priznale da su plagirale. Studentice tvrde da su plagirale jer se vrlo teško snalaze na engleskom jeziku. Pri samom pisanju mučile su se sa riječima i nisu sve razumjele na predavanjima. Dr. Green nakon razgovora sa svih 5 studenata se pita da li treba kazniti svih 5 studenta i pita se da li svi studenti trebaju dobiti jednaku kaznu. Dr. Green je na kraju odlučila da neće kazniti 3 studenta, a ostala 2 studenta je odlučila kazniti. Jeff je kažnjen jer je prepisivao od kolege i to prezentirao kao svoj rad, a Georgina je kažnjena jer je plagirala s namjerom i bila je vrlo svjesna što radi i nije pokazala nikakvo pokajanje. Da zaključimo 3 studenta nisu kažnjeni jer nisu svojevrijemno plagirali, a 2 studenta su kažnjeni jer su odabrali na prijevaran način koristiti tuđi materijal i prezentirati ga kao svoj.

3.3 Posljedice plagiranja na fakultetu

Kada se desi slučaj plagiranja na fakultetu posljedice mogu biti vrlo visoke. Svaki fakultet odlučuje kaznu ako će njihov student plagirati. Svaki fakultet u svom pravilniku ima kazne odnosno sankcije za studente koji plagiraju. Primjerice ako plagiraju završne ili doktorske radove. Na nekim fakultetima ako se utvrdi da je student plagirao onda u tom slučaju student može biti izbačen s fakulteta. U najgorem slučaju studentu se može oduzeti diploma ako se utvrdilo da je od studenta završi rad plagijat. Ako prekršimo zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti oduzeti će nam se stručni ili akademski naziv. Sa svim navedenim možemo zaključiti da plagiranje nije nešto što se isplati raditi, jer dok smo student mi treće ili

pete godine mi učimo i usavršavamo se. Smatram da je vrlo neodgovorno plagirati, jer doslovno preko noći možemo izgubiti sav naš rad i trud zbog plagiranja.

3.4 Plagijatori u Hrvatskoj

U Hrvatskoj definitivno nemamo malo plagijatora koji su postali vrlo poznati javnosti zbog plagiranja. Miljanu Brkiću je poništena diploma zbog plagiranja. Nakon Brkića imamo magistra Roberta Ljutića i imamo Marinu Kraljević Gudelj koja je bila glasnogovornica policije i tu je još dosta slučajeva plagiranja u Hrvatskoj. Miljan Brkić je bio policijski dužnosnik, ali više nije jer mu je dekan vrlo ugledne i jake policijske škole poništio diplomu. Dekan tvrdi da su svi napisali isti završni rad i zbog toga mu je dekan poništio diplomu. Isto tako Brkiću je i upravni sud poništio njegovu diplomu. Na kraju Brkiću je diploma poništena ali zvanje od Brkića koje je diplomirani kriminalist nije poništeno. Brkić je dobio rok od godinu dana da napiše novi diplomski rad ako želi da mu se vrati diploma. Brkić je izjavio da će napisati novi diplomski rad. Brkić je definitivno plagirao, ali se na njegovu sreću dobro prošao odnosno prošao je bez kazne jer je plagirao svoj završni rad. Kao što sam prije naveo ako se plagira na fakultetu, a pogotovo ako se plagira završni rad onda su kazne vrlo velike, ali Brkiću je jedina kazna to da mora novi rad napisati tako da možemo reći da je Brkić zaista odlično prošao. Nakon Brkića imamo Roberta Ljutića. Ljutić je napravio vrlo sličnu stvar kao što je i Brkić. Ljutić je isto pohađao policijsku školu koju je pohađao i Brkić i kao Brkić Ljutić je optužen da je plagirao svoj diplomski rad i zbog toga mu je diploma poništena. Ljutić je radio kao zamjenik šefa kabineta ureda gradonačelnika grada Zagreba. U to vrijeme gradonačelnik je bio Milan Bandić. Ljutić nije dobio otkaz makar je optužen za plagiranje diplomskog rada samo je bio premješten na drugo radno mjesto. Prvi slučaj plagiranja nam dolazi i Splita. Ante Đapić je isto optužen za plagiranje. Đapiću je 2000. godine fakultet u Splitu poništio magisterij. Đapić je optužen da je većina njegovog rada prepisana od njegovog mentora Borisa Kandarea. Đapić je optužen da je prepisao oko 116 stranica iz cijele knjige svog mentora. Knjiga njegovog mentora „Pobijanje arbitražne odluke“ ima preko 170 stranica što znači da je Đikić prepisao skoro cijelu knjigu i to je potpuno plagiranje odnosno najgora vrsta plagiranja. Đapić i njegov mentor su optuženi za plagiranje ali oboje su oslobođeni optužbi 2005. godine. Prije smo govorili o Marčelu Dujaniću koji je isto tako plagirao veći broj diploma, ali Dujanić nije jedini u Hrvatskoj koji je plagirao diplome. Ne tako daleke 2015. godine desila se afera s mnogo lažnih diploma. Otkriveno je da je u Zagrebačkom holdingu zaposleno čak preko 300 zaposlenika koji imaju plagirane diplome. Devedeset posto zaposlenika je dobilo otkaz, ali neki zaposlenici su vraćeni na posao. Sud je rekao da su ti zaposlenici vraćeni na posao jer za njihovu radnu poziciju je dovoljna samo srednja stručna sprema. Uz Brkića i Ljutića imamo još jedan slučaj iz policije. Marina Kraljević Gudelj je bila glasnogovornica policije u Splitu. Sud je nju pravomoćno optužio jer je krivotvorila odnosno plagirala svoju diplomu na filozofskom fakultetu u gradu Zagrebu. Trebala je dobiti godinu dana zatvora, ali nije zatvora vidjela niti jedan dan jer je zatvorska kazna zamijenjena s radom za opće dobro. Smatram da u Hrvatskoj imamo velik problem s plagiranjem. Imamo puno slučajeva plagiranja. Prvo i osnovno plagijatori u Hrvatskoj očigledno nisu učili o moralu i etici. Jer da znaju nešto o moralu znali bi da je to loše i nebi

plagirali da su svjesni da je plagiranje loša moralna odluka. Najveći problem je taj što niti jedan plagijator nije kažnjen kao što je po zakonu trebao biti. Dakle pravde nema. Pošto nisu odgovarali za svoje postupke koji su u ovom slučaju plagiranje to znači da će plagiranja biti čim više jer drugi ljudi koji žele ići koracima plagijatora vide da neće odgovarati ako plagiraju i oni. Dokle god se plagiranje neće kažnjavati tako dugo ćemo imati čim više i više slučajeva plagiranja u Hrvatskoj.

3.5 Plagiranje u Hrvatskoj

Modni artikli, dizajnerski proizvodi i umjetnička djela se u velikom broju plagiraju kako i u svijetu tako i u Hrvatskoj. Američkog umjetnika Jeffa Koonsa je optužio pariški sud za plagiranje. Koons je optužen da je njegova Skulptura „Naked“ ništa drugo nego plagijat. Optužen je da je njegova skulptura nastala prema fotografiji Jeana Francoisa koji je poznat kao jedan od boljih fotografa na svijetu. Koons je optužen da je samo promijenio položaje tijela svoje skulpture. Koons je imao poduzeće koje se zvalo LLC. Njegovo poduzeće i centar Pompidou su trebali platiti vrlo veliku cifru jer su prekršili autorska prava i još su morali platiti vrlo puno novaca za sudske troškove. Prvo su platili 20.000 eura zbog kršenja autorskih prava, pa su nakon toga su još morali platiti dodatnih 20.000 eura sudskih troškova. Nakon ovog slučaja nastala je danas svjetski poznata organizacija zvana Plagiarius. Ta organizacija ima cilj upozoravati javnost na posljedice plagiranja i kako se to može spriječiti. Koons je nažalost naučio na teži način zašto ne smijemo plagirati odnosno posljedice plagiranja su ga naučile jer moral i etika očigledno nisu uspjeli. Kipar Dalibor Štošić i poznati hrvatski arhitekt Krešimir Rogina su napravili spomenik koji su odlučili posvetiti mnogobrojnim žrtvama holokausta. Par mjeseci nakon što je spomenik postavljen pojavile su se sumnje i optužbe da je spomenik kopiran od talijanskog umjetnika i kipara Fabija Maurija. Kritičari tvrde da ovaj spomenik nije rađen na originalan i unikatan način jer je ideja spomenika preuzeta od talijanskog kipara. Također je problem naziv ovog spomenika. Spomenik je nazvan „Prisutna odsutnost“. Problem leži u tome da taj naziv nosi i izložba Aleksandra Srcneca. Ovaj slučaj je postavio dva pitanja, ali nije dobio niti jedan odgovor. Javnost se pita je li ovo zaista novi slučaj plagiranja umjetničkog djela ili je ovo samo obična posudba ideje. Hrvatski umjetnik Igor Zlobec je bio optužen da je krivotvorio veći broj Hrvatskih umjetnika. Zlobec je radove koje je plagirao nudio na tržištu kao svoje slike. Utvrdilo se da nije plagirao nego je krivotvorio i zbog toga je krivično optužen. Smatram da ovo nije krivotvorenje. Ovo je tipično plagiranje. Zlobec je kopirao tuđi stil fotografija i to je prodavao kao svoje.

3.6 Računalni programi za otkrivanje plagijata

U današnje vrijeme postoji puno računalnih programa koji mogu otkriti plagiranje. Te računalne programe najviše koriste fakulteti i obrazovne ustanove. Svaki fakultet uči studente kroz etički i pravni pristup da plagiranje nije prihvatljivo ponašanje i svaki fakultet daje do znanja studentu da ako plagira da će biti kažnjen akademskih kaznama koje su vrlo visoke. Nekada se jako teško moglo utvrditi da je neko plagirao jer nije bilo niti interneta niti računalnih programa koji mogu utvrditi plagiranje. Danas je plagiranje vrlo lagano utvrditi jer postoji puno vrsta računalnih

programa koji mogu utvrditi plagiranje. Najpoznatiji programi za otkrivanje plagijata su : PlagScan, PlagTracker, Plagiarism, Copyscape i Unicheck. Od svih tih programa PlagScan je jedan od najčešćih računalnih programa za otkrivanje plagijata. Dakle u današnje vrijeme je vrlo teško plagirati jer su vrlo visoke šanse da budemo otkriveni pomoću raznih računalnih programa za otkrivanje plagijata.

4. AUTORSKO I SRODNO PRAVO

Svaki autor ima autorsko pravo na svoje djelo. Autorsko djelo je intelektualno ostvarenje iz umjetničkog, književnog ili znanstvenog područja. Autorska djela su jezična djela (pisana djela i govorna djela), glazbena djela (bez riječi ili pak sa riječi), dramsko – glazbena i glazbena djela, pantomimska i koreografska djela, djela vizualnih umjetnosti kao što su (slikarstvo, kiparstvo i grafika), djela arhitekture kao što su (glavni i izvedbeni projekti, idejni projekti i skice i nacrti), djela raznog industrijskog dizajna i primjenjivih umjetnosti, audiovizualna djela kojih ima mnogo, a to su (dokumentarni, televizijski i naprimjer crtani filmovi), novinarska djela kao što su članci i fotografije se isto smatraju autorskim djelom, videoigre su isto autorsko djelo koje se često plagira, te kartografska djela isto tako spadaju pod autorska djela. Kada govorimo o autorskim djelima prvo moramo znati tko su i što su autori ili autor nekog autorskog djela. Autor je zapravo fizička osoba koja je stvorila neko djelo. Autor kada stvori neko djelo on odmah posjeduje autorsko pravo na to djelo. Ako veći broj autora stvori djelo onda u tom slučaju svaki autor ima autorsko pravo na to djelo. Koautori su osobe koje su stvorile neko djelo. Koautori djela imaju autorsko pravo na to djelo jer su ga zajednički stvorili. Kako bi se djelo koautora izmijenilo ili pak objavilo svi koautori moraju pristati na izmjenu. Ako se nije postigla suglasnost svih koautora o izmjenjivanju i objavljivanju djela onda će sud odlučiti što će se desiti na zahtjev nekog koautora. Autorskim pravom se ne štiti ideja nego se štiti djelo koje je zapravo izražaj neke određene ideje. Ideja za stvaranje djela ne treba biti unikatna odnosno originalna. Bitno je da je autorski izražaj te ideje originalan. Autori mogu zabraniti ili dopustiti korišćenje njegovog djela. Autori pomoću pisanog ugovora mogu odobriti korišćenje njihovih djela. U većini slučaja autori odobre pristup svom djelu pojedincima kao što su pravne osobe, ali autori im naplate autorske naknade. Kada autor objavi neko svoje djelo on automatski dobiva autorsko pravo na svoje djelo. Autorsko djelo traje cijeli život autora i čak još uvijek traje 70 godina nakon što autor umre. Autorsko pravo je kao i imovina nasljedno. Dakle sva prava koja su pripadala autoru i dalje pripadaju nasljednicima. Kada istekne rok zaštite autorskog prava određeno autorsko djelo je od tog trenutka javno dobro i svi imaju pristup tom djelu. To naravno u vidu da se poštuje autorsko djelo i ugled autora. Za srodna prava možemo reći da su susjedna autorskom pravu. Srodna zapravo pretpostavljaju postojanje autorskog djela i imaju svoj unikatno odnosno poseban predmet zaštite. Svrha srodnih prava je zaštita pravnih interesa pravnih i fizičkih osoba u Hrvatskoj koje se trude da omoguće da autorsko djelo bude dostupno svima odnosno javnosti. U Republici Hrvatskoj se pruža zaštita umjetnicima, proizvođačima fonografa, audiovizualnim producentima na njihovim video igricama, organizacijama za emitiranje, nakladnicima informativnih publikacija i nakladnicima na njihovim pisanim izdanjima. Kada je Hauc objavio svoju knjigu „Projektni menadžment“ on je

odmah tog trenutka dobio autorsko pravo na svoju knjigu. Dujanić je nakon toga plagirao tu knjigu i prekršio je autorska prava, jer nije naveo Hauca nigdje kao autora. Plagiranje je najteža povreda autorskog prava.

4.1 Posljedice kršenja autorskih prava

U Zakonu u autorskim i srodnim pravima članak 284. „Povreda osobnih prava autora ili umjetnika izvođača“ nam govori koje su kazne ako povrijedimo osobna prava autora. Tko god protivno propisima svojim imenom ili tuđim imenom označi neko određeno autorsko djelo ili protivno zabrani autora označi autorsko djelo svojim djelom, te ga nakon toga objavi ili se ipak koristi njime ili dopusti drugim osobama da to učine, dobiti će kaznu zatvora do čak jedne godine. Ovdje su navedene posljedice za povrede osobnih prava autora. Članak 285. „Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača“ nam govori koju su posljedice ako upotrijebimo nečije autorsko djelo bez dozvole autora. Dakle ako netko preradi ili skladišti ili poduzima različite radnje radi distribucije ili ako stavi javnosti na raspolaganje tuđe autorsko djelo i s tim činom prouzroči štetu ili ako s time sebi napravi imovinsku korist biti će kažnjen do 3 godine zatvora.

4.2 Kršenje autorskog prava u Hrvatskoj

Većina ljudi krši autorska prava tako da nisu toga niti svjesni. Ljudi autorska prava krše kada preuzimaju glazbu s interneta, snimaju film u kinu. Primjer kršenja autorskog prava nam dolazi iz Rijeke. Marin Miletić kandidat za gradonačelnika Rijeke optužen je da je prekršio autorska prava u svom spotu. Marin Miletić je objavio predizborni spot kojeg je nazvao „Posljednja generacija“. Miletić je ubrzo nakon objave spota morao povući taj spot jer je u svom spotu koristio stihove rock grupe „Atomsko sklonište“. Miletić nije tražio Atomsko sklonište za autorsko pravo od benda da koristi njihove stihove i zbog toga je prijavljen. Miletić je nakon toga morao ukloniti svoj predizborni spot.

5. PROJEKTNI MENADŽMENT

Projektni menadžment je proces kreiranja, organiziranja i izvršavanja određenog plana kako bi došlo do ispunjenja određenih ciljeva. Vrlo je bitna da se projekti isporuče prema određenom budžetu i rasporedu u skladu s zadanim poslovnim ciljevima. Tu dolaze projektne menadžeri oni imaju zadatak da pomoću svojih sposobnosti kao što su organizacijske i recimo vještine u međuljudskim odnosima provedu projekt odnosno projektne zadatak prema uspješnom putu. Ako gledamo s stajališta sociologije možemo reći da projektne menadžment možemo shvatiti kao pokazatelj kvalitete međuljudskih odnosa i raznih načina kako se nekim zajedničkim radom ti odnosi mogu zapravo harmonizirati. Projektiranje pretpostavlja određene kategorijalne oznake koje su nezaobilazne u nekoj finalizaciji projekta : Temporalnost, specijalnost, učinkovitost i uložena materijalna sredstva. Profesorica Vidanec u svojoj knjizi „Čovjek u

poslovnom svijetu“ odlično matematički prikazuje svrhu projektnog menadžmenta, a to izgleda ovako :

LJUDI (TIM) + ZAJEDNIČKI RAD + VRIJEME + ZNANJE + MJESTO + NOVAC + =
PROJEKT (Vidanec, 2012).

5.1 Projektni menadžer i njegova uloga u projektnom menadžmentu

Projektni menadžer kroz dogovor s klijentima i višim menadžmentom dogovara ciljeve i određene smjerove projekta, rokove i budžete. Svoje ideje predlaže pred timom, te nakon toga putem detaljno određenog plana dijeli manje zadatke svojem timu. Kako bi to sve zapravo išlo projektni menadžer mora imati na umu rizike, prijetnje, želje i potrebe. Projektni menadžer mora paziti da sve svi zadaci koju su zadani odvijaju po planu. Kako bi projektni menadžer sve to mogao ispuniti mora znati određene vještine. Jedne od tih vještina su (hard and soft skills). Tvrde vještine su recimo poznavanje stranog jezika, poznavanje programskih jezika, upravljanje bazom podataka i poznavanje office paketa, a neke od mekih vještina su timski rad, pouzdanost, kritičko razmišljanje i rješavanje problema. Ovdje su nabrojane neke od mnogih mekih i teških vještina koje su potrebne svakom projektnom menadžeru kako bi uspio završiti projekt i ispuniti očekivanja. Projektni menadžer mora ispuniti mnogobrojne zadatke kako bi projekt bio uspješan. Projektni menadžer prvo mora isplanirati i rasporediti zadatke članovima svog tima. Prva zadaća projektnog menadžera je da pomno napravi raspored aktivnosti i okvirni plan određenih aktivnosti koju su nužne kako bi se završio projekt. Nakon što projektni menadžer završi s planiranjem i raspoređivanjem zadataka mora upravljati resursima. Upravljanje resursima je vrlo bitno na početku, jer kada pogledamo na resurse jasno se može vidjeti isplati li se projekt ili ne. Uz pogled na resurse isto tako projektni menadžer treba vidjeti hoće li taj projekt zahtijevati puno ljudi i vremena. Projektni menadžer na kraju mora utvrditi hoće li trebati previše novaca kako bi se projekt ostvario. Projektni menadžer mora imati na umu da će kroz projekt doći do financijskih i vremenskih troškova i sukladno tome mora vrlo dobro upravljati resursima kako bi projekt bio uspješan. Projektni menadžer mora komunicirati sa svim sudionicima. Dakle dok traje projekt projektni menadžer mora redovno izkomunicirati sve bitne i nebitne informacije sa sudionicima. Naprimjer može doći do kašnjenja u završetku projekta i tu obavezno projektni menadžer mora obavijestiti klijente i viši menadžment o kašnjenju. Nakon toga treba dogovoriti potrebne izmjene kako bi se projekt uspješno završio. Vrlo je bitno za da projektni menadžer ispravno upravlja timom, jer ako tim nije efikasan teško da će projekt završiti s uspjehom. Vrlo je bitno da projektni menadžer ima jake meke i tvrde vještine kako bi mogao obratiti pozornost na svakog člana tima. Svaki član tima se treba osjećati dobro i ravnopravno s drugim članovima tima. Projektni menadžer mora biti jako dobro informiran o zadacima i ulogama svakog člana tima kako bi uspješno vodio tim. Prema svakom članu tima treba imati drugačiji pristup jer nisu svi ljudi isti. Naprimjer nekom članu tima treba dati slobode, a drugom članu treba detaljnije objasniti zadatak. Možemo zaključiti da je vrlo bitno da projektni menadžer ima sposobnost da zna s ljudima i bitno je da svaki projektni menadžer posjeduje meke i tvrde vještine. Kada menadžer posjeduje te vještine vrlo lako će

upravljati timom i vrlo će lako eliminirati sve konflikte u timu. Dakle kao što je navedeno projektni menadžer ima 4 zadaće koje treba ispuniti (Planiranje i raspoređivanje zadataka, upravljanje resursima, komunikacija s sudionicima i upravljanje timom). Ako projektni menadžer ispuni te zadaće vrlo su visoke šanse da će projekt biti uspješan.

5.2 Što je projekt

Riječ projekt zapravo dolazi od latinske riječi *projectus* to na latinskom jeziku znači plan ili skica odnosno neki prijedlog ili namjera (Vladimir Šimović, Vatroslav Zovko, Dušan Bobera, 2011). J.M. Juran definira projekt kao neki problem koji je zapravo došao na red za rješavanje, a Project Management Institute definira projekt kao neki privremeni pothvat koji ima cilj stvoriti jedinstven proizvod, rezultat ili uslugu. Ljudi na dnevnoj bazi obavljaju velik obujam različitih poslova, ali to ne znači da su svi ti poslovi projekti. Kako bi neki posao ili aktivnost mogao dobiti status projekta mora zadovoljiti određene karakteristike. Dakle projekt mora imati privremeni pothvat koji ima početak i ima kraj. Projekt za rezultat mora imati jedinstven odnosno unikatan proizvod ili uslugu. Projekt mora biti jednokratni i mora imati jasno definirane ciljeve i namjenu. Projekt mora biti usmjeren prema jasno određenom cilju. Projekt mora imati svoj proračun. Vrlo je bitno da projekt ima jasan raspored po kojem se obavljaju aktivnosti odnosno faze razvoja. Projekt isto tako mora prezentirati svog sponzora i projektnog menadžera. Projekt mora svakako utemeljiti svoje težište na kvaliteti. Na kraju projekt mora imati svoju strukturu i mora transformirati postojeće stanje u željeno stajalište. Ovdje je nabrojano deset karakteristika koje čine projekt. Ako projekt ne zadovolji nabrojane karakteristike onda to nije zapravo projekt. U današnje vrijeme postoje raznovrsni alati pomoću kojih možemo upravljati projektima. Ti su alati eng. (Must have) za projektne menadžente jer im omogućuju da efikasno upravljaju svojim timom. Microsoft Project je odličan alat kojim projektni menadžeri mogu naprimjer izraditi WBS odnosno work breakdown structure, a pomoću alata Asana projektni menadžeri mogu članovima tima vrlo brzi zadati određene zadatke.

5.3 Životni ciklus projekta

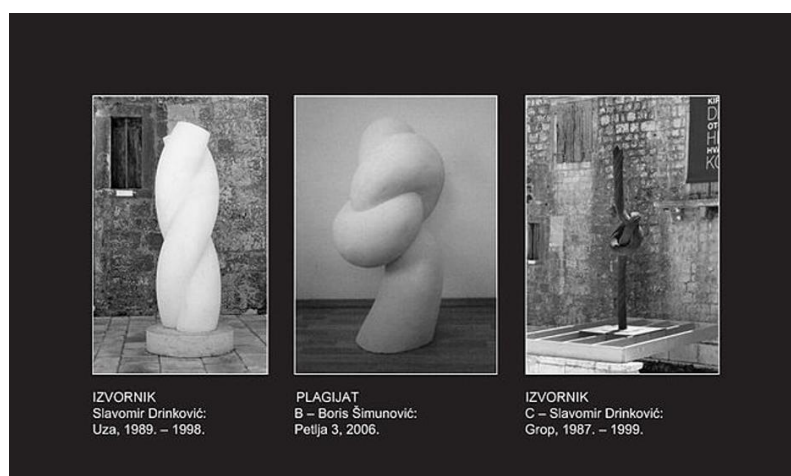
Životni ciklus nam pomaže lakše upravljati projektima. Možemo reći da je životni ciklus sam temelj svakog projekta. Kerzner dijeli životni ciklus na šest faza, a Westland dijeli životni ciklus na četiri faze. Kerzner dijeli životni ciklus na šest faza koje su : konceptualizacija, procjena izvedivosti, preliminarno planiranje, detaljno planiranje, puštanje projekta u rad i provedba i testiranje. Dok Kerzner ima šest faza Westland ih ima četiri, a te su faze : Faza pokretanja projekta, faza planiranja, faza izvršenja i faza zaključivanja projekta. Kerzner i Westland daju vrlo urednu podjelu životnog ciklusa projekta, ali ipak Baljkas i Omazić nam daju najlakšu podjelu životnog ciklusa projekta. Dakle faze su sljedeće : početna faza, faza provedbe i završna faza. Kada pogledamo na Kerznerove faze počinjemo s konceptualizacijom. Konceptualizacija se dijeli na dva koraka. Dijeli se na identifikaciju i definiciju problema te se dijeli na identifikaciju i definiciju potencijalnih rješenja. Nakon konceptualizacije nam dolazi procjena izvedivosti. Procjena izvedivosti uključuje određeno planiranje operativnih aktivnosti i

uključuje planiranje svih resursa. Preliminarno planiranje je faza kada se službeno definira projekt zajedno sa svojim zahtjevima. Sljedeća faza je detaljno planiranje. Kroz detaljno planiranje se pomno planiraju svi koraci zadanog projekta. Zadnja dva koraka su puštanje projekta u rad i provedba i testiranje. Westland dijeli životne cikluse na 4 faze kao što je navedeno. Prva faza je faza pokretanja projekta. U toj fazi se odmah na početku identificira problem i odmah se traži moguće rješenje i izrađuje se procjena izvedivosti zadanog projekta. Na kraju ove prve faze se definira struktura projekta. Druga faza se zove faza planiranja. U toj fazi se izrađuju planovi aktivnosti, resursi, troškovi, rizici i nabava. Nakon te faze dolazi faza izvršenja. U fazi izvršenja se pomno izvršavaju planovi koji su prethodno navedeni. Nakon toga se obavezno provodi kontrola kako bi se utvrdila odstupanja ako postoje. Zadnja faza je faza zaključivanja projekta. Ta faza uključuje izradu završne dokumentacije. Na kraju se još sagledavala cijeli projekt i raspušta se kompletni tim koji je radio na zadanom projektu. Baljkas i Omazić su najjednostavnije objasnili podjelu faza životnog ciklusa projekta. Prva faza je dakle početna faza. U početnoj fazi se izrađuje strateški plan projekta te se treba procijeniti izvedivost zadanog projekta. Nakon prve faze dolazi faza provedbe. U fazi provedbe se formira tim, te se rješavaju organizacijska pitanja projekta. Zadnja faza se zove završna faza. U toj fazi se procjenjuje sama uspješnost zadanog projekta. Možemo zaključiti da sve navedene faze životnog ciklusa projekta nam pomažu da projekte sagledavamo u cjelini.

5.4 Plagiranje projekta

U Hrvatskoj je plagirano mnogo građevinskih objekta. Arhitekt Milan Šošterić ispred Muzičke akademije je postavio narančastu kuglu i optužen je da je ta njegova skulptura vrlo slična skulpturi „Prizemljeno sunce“ od arhitekta Kozarića. Nakon optužbi Šošterić tvrdi da mu se ideja za njegovo skulpturu pojavila u njegovom snu i tvrdi da ovo nikako nije slučaj plagiranja. Sada dolazimo do jednog od najpoznatijih slučajeva plagiranja. Godine 2006. Kipar Boris Šimunović je napravio skulpturu koja je nazvana „Petlja 3“. Zbog te skulpture Šimunović je završio u knjizi, ali ne na pozitivan način. Ante Vranković je inače vrlo poznati kritičar i objavio je knjigu koju je nazvao „Afera plagijat“. Vranković u svojoj knjizi navodi da je Šimunović spojio dvije skulpture kako bi dobio svoju skulpturu. Dakle Šimunović je kopirao dvije skulpture i napravio svoju skulpturu i s time je definitivno napravio dvostruki plagijat. Šimunović je spojio skulpture „Grop“ i „Uza“. poznatog umjetnika koji se zove Slavomir Drinković. Drinković je bio i dekan akademije likovnih umjetnosti. Vrlo je žalosno to da je Šimunović bio student od Drinkovića. Dakle student je doslovno plagirao od svojeg profesora i mentora. Smatram da je Šimunović sigurno vidio te dvije skulpture od svog učitelja i siguran sam da je dobro znao što radi. Dakle plagirao je znajući da krši moralni i etički kodeks. U samom katalogu izložbe Šimunović nije apsolutno nigdje naveo svog profesora kao autora ili barem inspiraciju. Boris Ljubičić jedan od najpoznatijih dizajnera je odlučio pokrenuti sudski spor protiv države i poduzeća Innovo DDB jer su plagirali njegovo autorsko djelo. Ljubičić je tražio odštetu od 40.000 eura. Trgovački sud u Zagrebu je odlučio odbiti tužbu od Ljubičića. U Republici Hrvatskoj imamo odličan primjer plagiranja u arhitekturi. Koncertna dvorana Vatroslav Lisinski koju je projektirao Marijan Habaerle mnogo ljudi podsjeća na Royal Festival

Hall koji se nalazi u Londonu. Dvorana Vatroslav Lisninski ima mnogo sličnosti iznutra kao Royal Festival Hall. Izgled dvorane je identičan kao i raspored sjedala kao u dvorani u Londonu. Najnoviji slučaj plagiranja u arhitekturi nam dolazi iz grada Zagreba. Pričamo o projektu zagrebačkog Aerodroma „Franjo Tuđman“. Prije 10 godina mnoštvo arhitekta je anonimno prijavilo projektante ovog aerodroma. Prijavili su ih Hrvatskoj komori arhitekta i inženjera u graditeljstvu i optužili su ih da je njihov aerodrom zapravo običan plagijat drugog aerodroma koji se nalazi u Osaki kojeg je projektirao talijanski arhitekt Renzo Piano. Isto tako optužbe za plagiranje je doživjela i knjižnica Filozofskog fakulteta 2000.godine. Tvrdi se da je ta knjižnica jako nalik Kraljevskoj knjižnici koja se nalazi u Kopenhagenu. Ovdje su nabrojani jedni od najpoznatijih slučajeva plagiranja, ali trebamo se pitati da li su ovo zaista slučajevi plagiranja. Ovo može biti slučajnost jer ljudi jednostavno imaju sličnu maštu ili ideje. Ako govorimo o Borisu Šimunoviću on je definitivno plagirao od svog mentora i trebao je biti kažnjen zbog toga.

Slika 1. Izvorno djelo i plagijat

5.5 Najveći projekti u Hrvatskoj

Rimac automobili mijenjaju svijet kada su u pitanju električni automobili. Hrvatska se može pohvaliti time da ima kompaniju koja radi baterije i pogon za Bugatti i Porsche. Mate Rimac se odlučio baciti u vrlo skupi projekt. Započela je realizacija razvojnog kampusa u Svetoj Nedelji. Taj razvojni kampus će biti vrlo skupi projekt jer će koštati milijardu i pol kuna. To će biti istraživačko-razvojni kampus. 3LHD je arhitektonski ured koji će dizajnirati taj kampus. Kampus će biti baza za razvoj, istraživanje i proizvodnju te će zbog toga omogućiti kompaniji Rimac da proizvodi velikoserijske proizvode kao što su baterije i pogonski sklopovi. To će proizvoditi za kompanije kao što su Porsche, Bugati, Audi, Bmw i Mercedes Benz. Očekiva se da će kampus zaposliti oko 2500 tisuće ljudi. Kampus će imati svašta. Kampus će imati sklonište za životinje, veterinarsku ambulantu i frizerski salon. Imati će i svoju hranu koja će se tamo uzgajati. Cijeli svijet ulaže u Internet odnosno u brzinu interneta. Tako i Hrvatska ima plan uložiti u brzi Internet 5,6 milijardi eura do 2027. godine. 5G je najnovija generacija brzog

interneta. U svijetu 5G brzi internet ima posvuda, ali u Hrvatskoj nažalost ima mnogo uređaja koji podržavaju 5G, ali 5G brzi internet ne postoji u Hrvatskoj. Upravo zbog tog razloga je Hrvatska odlučila uložiti u 5G internet 5,6 milijardi eura. Dakle prema procjeni 1,9 milijardi eura su ulaganja od operatera elektroničnih komunikacija i raznih drugih ulagača, a 3,7 milijardi eura će dati EU fondovi. Ovaj projekt će donijeti ultra brzi internet koji će biti dostupan svima i svugdje. Ova investicija je potrebna zbog digitalizacije i razvoj gospodarstva. Mnogo kompanija će uz ovu tehnologiju moći biti inovativniji i u segmentu raznih novih proizvoda i usluga. Isto tako ova investicija će omogućiti nova ulaganja i nova radna mjesta. Sljedeći veliki projekt je ulaganje u znanstvenu infrastrukturu. 2022. godine potpisan je ugovor za obnavljanje najpoznatije znanstvene infrastrukture u Republici Hrvatskoj. Uložiti će se u najpoznatiji znanstveni institut u Hrvatskoj. Nabaviti će se znanstvena oprema koja ima vrijednost od 72 milijuna eura. Ovo je zapravo najveće ulaganje u znanost u Hrvatskoj u posljednjih 30 godina. Tih 72 milijuna eura dolazi iz EU fondova u Hrvatsku. Dakle obnoviti će se postojeći objekt i izgraditi će se 5 novih objekata. Ti objekti će se koristiti za potrebe istraživanja informacijsko-komunikacijskih znanosti. Isto tako će se istraživati more i okoliš, te će se provoditi biomedicinska istraživanja. Važno je spomenuti da će se nadograditi mikroskopski centar i centar za nuklearne magnetske rezonancije. Ovo je vrlo važan projekt jer je u današnje vrijeme vrlo važno ulagati u znanost. Znanost nam iz dana u dan daje više pitanja nego odgovora i zbog toga treba razvijati i ulagati u znanost. Cijeli svijet gleda kako bi bio zelen odnosno cijeli svijet gleda kako bi čim manje zagađivali planet zemlju i cijeli svijet gleda kako bi uštedili energiju. Hrvatski HEP planira pokrenuti projekt u koji će svake godine uložiti u obnovljive izvore milijardu kuna. HEP planira graditi hidroelektrane, kogenracijske elektrane, te planira graditi sunčane elektrane i vjetroelektrane. Do 2030. godine HEP ovim projektom planira dobiti 1500MW nove snage, a od sunčanih elektrana i vjetroelektrana HEP bi dobio 700MW. Hrvatska itekako ide zelenim putem i do 2030. godine će se sigurno Hrvatska moći pohvaliti da je zelena država. Hrvatska iz dana u dan nastavlja ulagati u autoceste. Hrvatska se bacila u novi projekt. Hrvatska će graditi novi autoput od Metkovića do Dubrovnika. Ta cesta će biti prema procjeni duga 47 kilometara i imati će još 14,7 kilometara pristupnih cesta. Isto tako na toj autocesti će biti 21 most i vijadukt, te će biti izgrađeno čak 20 tunela. Ovo je najskuplji projekt gradnje autoceste u povijesti Hrvatske. Samo kilometar ceste će koštati 26 milijuna eura. Autocesta kreće u gradnju 2024. godine, a autocesta bi trebala biti otvorena prema planu do 2030. godine. Pelješki most je najpoznatiji projekt u Hrvatskoj. Hrvatska itekako mora biti ponosna na taj projekt jer je zaista impresivan. Ukupna vrijednost ovog projekta je 4.023.978.948,00 kuna. Ovo je najskuplji projekt u povijesti Republike Hrvatske. Republika Hrvatska je dobila od EU nepovratna sredstva koja su iznosila 85 posto od ukupnog projekta. Smatram da se Republika Hrvatska može pohvaliti odličnim projektima. To su projektni koji su zaista posebni i unikatni i zbog toga plagiranje ovih projekata je po mojem mišljenju pogrešno. Kada pričamo o Pelješkom mostu to je projekt koji je izgledom zaista poseban i to je projekt po kojem je Hrvatska posebna i upravo zbog toga bilo kakvo plagiranje ovog projekta po mojem mišljenju treba biti strogo kažnjivo.

Slika 2. Najveći projekt u povijesti Republike Hrvatske

6. ZAKLJUČAK

U Ovom završnom radu se pokušalo objasniti zašto je plagiranje i kršenje autorskog prava neprihvatljivo etičko ponašanje. Svaki projekt je nastao mukom i teškim radom više timova i zbog toga je zaista etički pogrešno samo plagirati nečiji rad u koji su timovi ulagali puno vremena i truda.

U današnje vrijeme projektni menadžment se puno susreće s problemima plagiranja. Kroz ovaj završni rad su kroz primjere prikazani mnogobrojni slučajevi plagiranja i kada pogledamo na te slučajeve možemo zaključiti da je Hrvatska plagirala mnogo projekta. Dvorana Vatroslav Lisinski i novi Aerodrom u Zagrebu su optuženi za plagijat. To nikako nije pohvala za Hrvatsku. Hrvatska ima mnogo slučaja plagiranja i smatram da to treba prestati. Ljude treba čim više osvijestiti da je plagiranje vrlo loša odluka i ljude treba uvjeriti da treba cijeniti tuđi rad i treba cijeniti autora koji je u neko svoje djelo uložio puno vremena i truda. Kada pišemo neko djelo ili radimo na nekom projektu bit je svega da budemo drugačiji i unikatni. U tom slučaju ćemo imati poštovanje i ponašati ćemo se moralno i etički ispravno. Pelješki most je najveći projekt u povijesti Hrvatske. Kako bi se mi Hrvati osjećali da neka druga država napravi most, a taj most nije ništa drugo nego plagijat našeg Pelješkog mosta. Siguran sam da bi bili vrlo bijesni, jer Pelješki most je zaista projekt po kojem je Hrvatska poznata i to je most kojim se zaista Hrvatska treba ponositi. Možemo reći da je Pelješki most stvarno poseban projekt i kako bi to i ostao nitko ga ne smije plagirati. Možemo zaključiti da je jedini način da se zaustavi plagiranje prevencija plagiranja. Dakle ljude treba osvijestiti da je plagiranje loša odluka i da to nije etički niti moralno ponašanje. Ako svi ljudi uspiju zaista shvatiti da je to loše onda to neće raditi, ali smatram da je to nemoguća misija. Koliko god učili društvo razliku između dobra i zla odnosno razliku između dobre i loše odluke ljudi će i dalje donositi loše odluke, ali to ne znači da moramo prestati ljude učiti što su dobre i loše odluke. Kada govorimo o projektima plagiranje njih je etički neprihvatljivo ponašanje, jer projekti su nešto što traje godinama.

Dakle moj konačni zaključak je da je plagiranje neprihvatljivo etičko ponašanje, jer recimo postoje projekti koji traju preko deset godina što znači da se u njih u tih deset godina ulaže jako puno vremena i truda. I onda je zaista etički i moralno neprihvatljivo da neko doslovno ukrade to vrijeme i trud i predstavi taj sav trud kao svoj projekt. Ideja za pelješki most je predstavljena 1994. godine. Dakle taj projekt je trajao 28. godina i neko sada dođe i napravi samo sličan most pelješkom. Smatram da nitko nema pravo ukrasti nečije vrijeme i trud i onda to predstaviti kao svoje. Upravo iz tog razloga je plagiranje etički pogrešno ponašanje u projektnom menadžmentu. U ovom završnom radu mi je bio cilj da dam sve od sebe da osvijestim ljude da je plagiranje i kršenje autorskih prava zaista vrlo loša odluka i da se definitivno to ne smije raditi.

7. IZJAVA

Izjava o autorstvu završnog rada i akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta: Filip Slovenec

Matični broj studenta: 0255034193

Naslov rada: *PLAGIRANJE KAO ETIČKI POGREŠNO PONAŠANJE U PROJEKTNOM MENADŽMENTU*

Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Tijekom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor.

Datum

Potpis studenta

8. POPIS LITERATURE

1. <https://www.poslovnih.hr/karijere/dr-marcelo-dujanic-ректор-znanstvenik-i-poduzetnik-51630>
2. <https://www.cupraofficial.com/brand/about-us/sustainability/cupra-seaqual-ocean-clean-innovative-design>
3. <https://green.hr/projekt-zajedno-protiv-morskog-otpada-i-ove-godine-ima-sjajne-rezultate/>
4. <https://smodin.io/hr/blog/types-of-plagiarism/>
5. <https://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima>
6. <https://www.muzika.hr/marin-miletic-predizborni-spot-atomsko-skloniste-autorska-prava/>
7. <https://express.24sata.hr/top-news/bogata-povijest-hrvatskih-plagijata-i-krivotvorina-24793>
8. <https://www.muzika.hr/marin-miletic-predizborni-spot-atomsko-skloniste-autorska-prava/>
9. <https://express.24sata.hr/top-news/bogata-povijest-hrvatskih-plagijata-i-krivotvorina-24793>

8.1 KNJIGE I ČLANCI ¹

1. Dafne Vidanec ČOVJEK U POSLOVNOM SVIJETU
2. Dafne Vidanec UVOD U ETIKU POSLOVANJA
3. Vladimir Šimović, Vatroslav Zovko, Dušan Bobera PROJEKTNI MENADŽMENT I INFORMACIJSKA POTPORA
4. Ksenija Baždarić, Vanja Pupovac, Lidija Bilić-Zulle, Mladen Petrovečki PLAGIRANJE KAO POVREDA ZNANSTVENE I AKADEMSKE ČESTITOSTI

8.2 INTERNETSKI IZVORI

1. <https://www.poslovnih.hr/karijere/dr-marcelo-dujanic-ректор-znanstvenik-i-poduzetnik-51630>
 2. <https://www.cupraofficial.com/brand/about-us/sustainability/cupra-seaqual-ocean-clean-innovative-design>
 3. <https://green.hr/projekt-zajedno-protiv-morskog-otpada-i-ove-godine-ima-sjajne-rezultate/>
-

4. <https://smodin.io/hr/blog/types-of-plagiarism/>
5. <https://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima>
6. <https://www.muzika.hr/marin-miletic-predizborni-spot-atomsko-skloniste-autorska-prava/>
7. <https://express.24sata.hr/top-news/bogata-povijest-hrvatskih-plagijata-i-krivotvorina-24793>
8. <https://www.muzika.hr/marin-miletic-predizborni-spot-atomsko-skloniste-autorska-prava/>
9. <https://express.24sata.hr/top-news/bogata-povijest-hrvatskih-plagijata-i-krivotvorina-24793>

9. POPIS SLIKA, TABLICA I GRAFIKONA

Slika 1. Izvorno djelo i plagijat

Slika 2. Najveći projekt u povijesti Republike Hrvatske

10. ŽIVOTOPIS

Ovdje je prikazan moj životopis koji sam napravio prije razgovora za posao u kompaniji Porsche Inter Auto.

Filip Slovenec

Datum rođenja: 06/12/1998 | **Državljanstvo:** hrvatsko | **Spol:** Muško |

Telefonski broj: (+385) 0997997781 (Mobilni telefon) | **E-adresa:**

slovenec20@gmail.com |

Adresa: Klokovec 199d, 49217, Krapinske toplice, Hrvatska (Kućna)

O meni:

Moje ime je Filip Slovenec i student sam 5. godine na veleučilištu Baltazar. Smjer projektni menadžment. Mahom sam dao sve ispite na prvim rokovima, tako da planiram završiti studij do jeseni ove godine.

Ja sam tipičan zaljubljenik u automobile. Ako ću biti iskren i precizan zaljubljenik sam prvenstveno u robne marke kao što su Audi, VW, Škoda, Seat, Cupra i Porsche. Hobi mi je proučavati sve o automobilima. Upoznat sam s vrstama motora, opremom i cijenom, voznim svojstvima, potrošnjom goriva, načinom financiranja pri kupnji automobila, te mnogim drugim važnim i manje važnim stvarima vezano za automobile.

Mada znam da posjedujem znanje veće od mnogih ljudi koje poznajem, svjestan sam da trebam još mnogo učiti da bi postao pravi ekspert. San mi je raditi u auto industriji. Nije mi bitno hoću li u procesu učenja u početku prati automobile i voziti ih od točke a to točke b, moja je velika želja je da postanem dio obitelji Porsche Inter Auta.

Ako me uzmete u obzir mogu Vam obećati da ću ulagati 200 % da postanem vrijedan i kvalitetan dio vašeg tima. Samo jedna sitnica u prilog tome je informacija da sam krenuo na ubrzan tečaj njemačkog jezika jer je to jezik kojim govore moje omiljene marke automobila :)

● OBRAZOVANJE I OSPOBLJAVANJE

STRUČNI PRVOSTUPNIK EKONOMIJE Veleučilište Baltazar

TRENUTAČNO

STRUČNI SPECIJALIST PROJEKTOG MENADŽMENTA Veleučilište Baltazar

● RADNO ISKUSTVO

Zaprešić, Hrvatska

PRODAVAČ MULLER

Krapinske toplice, Hrvatska

PRODAJNI PREDSTAVNIK MAGMA D.O.O

● JEZIČNE VJEŠTINE

Materinski jezik/jezici: **HRVATSKI**

Drugi jezici:

	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna produkcija	Govorna interakcija	
ENGLESKI	C1	C1	B1	B1	B2

Razine: A1 i A2: temeljni korisnik; B1 i B2: samostalni korisnik; C1 i C2: iskusni korisnik

- **DIGITALNE VJEŠTINE**

Microsoft Office (Word, Excel, Power Point, Project)

- **DODATNE INFORMACIJE**

VOZAČKA DOZVOLA

Vozačka dozvola: B

VOLONTIRANJE

Zagreb
Volontiranje na PMI forumu

HOBII I INTERESI

Ljubav prema automobilima U slobodno vrijeme pronalazak automobila za poznanike i prijatelje (Svi redom su iz vaše grupe).
Proučavanje tržišta automobila, kretanje cijena, ponuda i potražnja
Planiranje i plivanje i vožnja biciklom

KONFERENCIJE I SEMINARI

Program specijalističkih praktičnih radionica